

Profesor Jan Žaloudík převzal Cenu za statečnost

Cena za statečnost, kterou každoročně uděluje LOK-SČL, putuje tentokrát do Brna, a to zásluhou profesora MUDr. Jana Žaloudíka, CSc., za jeho postoj senátora při projednávání zákona o vzdělávání lékařů. Na lednovém 21. reprezentačním plese lékařů českých v Praze převzal tuto cenu z rukou předsedy LOK-SČL Martina Engela a prezidenta ČLK Milana Kubka.

Pane profesore, LOK-SČL ocenil váš postoj při projednávání zákona o vzdělávání lékařů, kdy jste se postavil proti názoru ministerstva i lékařských fakult. Předsednictvo LOK-SČL to považuje za formu odvahy, tentokrát politické. Jak důležitá je v politice odvaha?

Děkuji pěkně, ale nevím, zda šlo o odvážný čin hodný veřejného zřetele. Byl to jen takový výkřik zoufalství nad nekonsenzem, nevítežstvím, nesvorností, nerozumem a nenadějí v lékařské občině, ať už ji vnímáme z úhlu Ministerstva zdravotnictví, vzdělávacích zařízení, odborných společností, asociací nemocnic, mladých lékařů nebo profesní komory. Byl bych raději zůstal neoceněn a jen nudně hlasoval pro zákon radostně všemi přijímaný po pečlivé diskusi, v níž by se principy i formulace zákonných ustanovení sjednotily ještě před vstupem na parlamentní půdu. Což patrně očekávali všichni nelékaři v obou komorách parlamentu, kteří by rádi akceptovali, co by si lékaři v lékařské kuchyni pro přípravu lékařů svorně naordinovali. Marně. Ani po 12 letech příprav a nepřiprav se tak nestalo. Jako emeritní děkan lékařské fakulty z let 2003–2010 pamatují mnoho dřívějších příslibů a peripetií procesu deklarované nápravy, jako senátor od roku 2010 znám i zmatené zákruty dalšího vývoje novely mimo ty, bůhví proč, nevěřejné. Do poslední chvíle jsem živil bláhovou nadějí na konsenzuální řešení. Také marně. Přeshla v řešení sice demokratické, leč silové a výrazně nekonsenzuální. Lze jistě řádně hlasovat třeba o potratu, ale naděje a důvěry to nepřidá. Ministrů se vystřídalo za dobu platnosti špatného zákona 95 již deset. Ani dva znalí délesloužící ministři Heger a Němeček, také členové ČLK, na sebe klíčovou velitelskou odpovědnost za přípravu novely nevzali celým srdcem, jak by si téma zasloužovalo. Předhodili ji jednou tomu, pak jinému,

Foto: Martin Kubica

ten či onen ji načal, nedokončil, pokračovali jiní, tvořivci, mudrující z titulu MUDr. i bez něj, lobbisté informovaní i neinformovaní, skupinově zformovaní, nebo i vlivní sólisté, napravovatelé upraveného, ale neupravující neupravené. Zejména ve sněmovně, ale pak i v Senátu, dokonce ještě v předvečer projednávání zákona a přímo při něm. Prý právě takto má fungovat, a to i ve věcech ryze odborných, správná parlamentní demokracie. Tedy fuj, tvrdím sverepě. V Senátu jako v instituci procesně kaudální jsme pak už v nezárném poměru 31 : 30 jen skočili s prskavkou pod rozjetý papírový tank zákonodárského procesu, nedoufaje v zapálené tankisty pro revizi novely, spíše jen pro upozornění na nekošérnost a nedokonalost produktu, který ještě potrápí. Exekutivně-zákonodárský tank protestní linii podle plánu ofenzivy nakonec statečně prorazil, čímž politický úkol dobytí a obsazení dílčího oraniště splnil. Následovat teď bude podle

slibů mocný think-tank, který nedodělaný zákon dále dodělá nebo podělá nezbytnými vyhláškami. Nevím, zda je odvahou o tom mluvit či psát. Určitě je větší odvaha sedět v onom papírovém tanku za okolní nepohody a věřit v jeho nerozpuštnou pevnost. Vyznamenanými za odvahu asi měli být spíše stateční fandové nekonsenzu, neboť jejich bude s odstupem království nebeské. Našincům veřejně projevovaný názor ve svobodné zemi nepřítizí, osobní mentální hygieně pomůže.

Zákonodárců lékařů, kteří se postavili na stranu ČLK, LOK-SČL, Asociace nemocnic a Sdružení obcí a krajů a odmítli tuto novelu, není mnoho. Často jde o kolegy z nemocnic, které může novela nadále poškozovat. Je pro člověka těžké po vstupu do politiky zůstat sám sebou?

Při vědomí a za slunných dnů to těžké není. Je nepochybně těžší sám sebou nezů-

stat a trápit se vyvržením duše z těla. V praxi však spíše není snadné pochopit hlásanou ústavní roli Senátu jako pojistky při třicetidenní záruční lhůtě expirace, po kterou prý snad ona pojistka zásadně ovlivní motor pokroku a chod spotřebičů doby. Reálně viděno, nejde o technickou pojistku. Spíše o psychosociální roli hlídacího pejska ve zdobném valdštejském kotci parlamentní usedlosti, který kolemjdoucí případným poštekáváním možná zaujme, ale nezastaví. Jde-li o pejska staršího, zkušeného a své role vědomého, pak ví, že nesmí skočit na každé předhozené sousto, aby pak nebyl otrávený jeho kvalitou či pachutí. Nicméně na druhé straně nejde v tomto jednom případě jedné z novelizací novel našich zákonů o žádnou osudovou tragickou scénu, pouze o neúplně zvládnutá pravidla pro lékařské vzdělávání se značnými rozdíly v radosti zúčastněných. Nelze teď jinak než zůstat v naději, že se nad dosažené minimum ještě k optimu provyhláskujeme, případně pronovelizujeme. Disciplinovaně tedy přijímám verdikt sněmovny i tezi propagátorů novely, která zní „lepší než nic“. Hodí se zde citát z Haškových Osudů dobrého vojáka: „Když nedorazily hladovým vojákům do zákopů dlouho očekávané konzervy, byly rozdány aspoň pohlednice z významných bojišť.“ Lepší něco než nic.

Českou medicínu a zdravotnictví sledujete z různých postů dlouho. Proč se pořád nedaří vytvořit jednoduchý a přijatelný, tedy přátelský systém postgraduálního vzdělávání, který je obvyklý v jiných státech? Mladí kolegové jsou roky zmítáni systémem v chaosu, formalismu a podvádění. Mnozí radši odcházejí do ciziny.

Poměrně jednoduchý a přátelský systém postgraduálního vzdělávání byl již u nás vytvořen a celá desetiletí fungoval. Většina kolegů ve věku nad čtyřicet let ho pamatuje. Tři roky k první atestaci, dalších pět let ke druhé, pak podle potřeby nějaká atestace nadstavbová. Lépe tedy už bylo. Stačilo ho hýčkat, kultivovat a přizpůsobovat době. V roce 2004 byl rozbit, k čemuž se teď nikdo nehlásí. Asi to provedli skřítkové nebo temné síly. Zkrátka ONI jako obvykle v našem všelidovém obrazu bojovníků dobra v disentu se zlem. Prý to tak muselo být podle požadavků EU, tedy jednostupňový systém na pět let. Asi ano, ale zjevně naše ideové pojetí tohoto zlepšení vedlo k fak-

Profesor MUDr. Jan Žaloudík, CSc.

Narozen 7. 8. 1954 ve Vyškově, chirurg, onkolog, ředitel a senátor. Maturoval na gymnáziu Petra Bezruče ve Frýdku-Místku v roce 1973, na LF Univerzity J. E. Purkyně v Brně promoval v roce 1979. V roce 1992 se stal kandidátem věd. V roli vysokoškolského pedagoga působil od roku 1998 jako docent a od roku 2003 jako profesor chirurgie na LF Masarykovy univerzity v Brně. V letech 1998–2000 byl proděkanem této LF pro vědu a výzkum a v letech 2003–2010 děkanem. Od roku 1979 pracuje jako chirurg a onkolog v Masarykově onkologickém ústavu v Brně, zprvu jako sekundární lékař, posléze docent, ředitel ústavu (2000–2001), náměstek ředitele pro rozvoj, vědu a výuku (2002–2008) a jako odborný lékař (2008–2010). Po výpovědi pro nadbytečnost pak pracoval

přechodně v Ústřední vojenské nemocnici v Praze a v Nemocnici Jihlava jako onkochirurg. V říjnu 2014 se na základě konkurzu oklikou vrátil do křesla ředitele MOÚ. V Senátu pracuje od roku 2010, v současnosti jako předseda Výboru pro zdravotnictví a sociální politiku a poradce předsedy vlády pro zdravotnictví. V letech 2012–2013 byl rovněž stínovým ministrem zdravotnictví tehdy opoziční ČSSD. Stal se členem vědeckých rad Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, Univerzity Karlovy, Agentury zdravotnického výzkumu a České lékařské komory, členem výborů České chirurgické společnosti a České onkologické společnosti. Je autorem více než 200 odborných prací, spoluautorem několika odborných monografií a učebních textů.

tickému zhoršení. Solidní strukturovaná debata na toto téma chyběla a stejně nebyla ani nyní při pokusu o nápravu po dvanácti letech. Nebo bylo nezřízených debat až příliš a málo strukturovaných. Neumíme spolu zatím jednat. Někdo chtěl přidat obor, který učí, jiný chtěl ubrat ty, které neučí, někdo chtěl všechny chovance stáhnout na věhlasné kliniky, jiní se bránili personálnímu vyprázdňení, někdo chtěl levnou lékařskou sílu, jiný snáze vylepšit služby,

někdo hlásal nejvyšší náročnost, další zájem pacienta a jiný zase eurokompatibilitu. Babylonské zmatení jazyků, čacké voje bez velení, filharmonie bez dirigenta, finální disonance. Investigativně bludná média se v tom už dávno ztratila a do vysílání jen občas nejistě předhodí náhodný fragment problematiky, aby se ztrácela i veřejnost, jíž je to však v podstatě jedno. Tento zákon měl být pevným kodexem lékařských specializací, stalo se z něj vnučené „něco lepší

DRŽITELÉ CENY ZA STATEČNOST

1997	Prof. MUDr. Pavel Pafko, DrSc.	2007	MUDr. Lenka Doležalová
1998	MUDr. Petr Herman	2008	Prim. MUDr. Jaroslav Žák
1999	MUDr. Rostislav Beneš	2009	MUDr. Alena Dernerová
2000	MUDr. Marcela Henčlová a MUDr. Libor Richter	2010	MUDr. Šárka Drinková, MUDr. Peter Igaz a MUDr. Pavel Vávra
2001	Prim. MUDr. Lukáš Svoboda	2011	MUDr. Marian Kollár
2002	Prof. MUDr. Bohumil Fišer, CSc.	2012	MUDr. Jiří Lysák
2003	MUDr. Zdeněk Šefrna	2013	MUDr. Saša Štembera
2004	Doc. MUDr. Květa Kvapilíková, CSc., in memoriam	2014	MUDr. Severyn Romaniv
2005	<i>cena nebyla udělena</i>	2015	MUDr. Tomáš Šebek
2006	MUDr. Jan Vorel	2016	Prof. MUDr. Jan Žaloudík, CSc

než nic“. Nejpikantnější je, že mladí lékaři konstatují, že jim novela stejně jejich hlavní problémy neřeší. Fandové novely ale říkají, že to není podstatné. Profesní komora, v níž jsou ze zákona všichni lékaři, je usnesením svého sjezdu proti. Fandové novely říkají, že komora není podstatná. Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně z vedení zákon podporuje, část jejich společností si však stěžuje a reptá. Fandové novely říkají, že to také není podstatné. Asociace nemocnic má výhrady. Fandové novely říkají, že ani to není podstatné. Podstatné prý je, že zcela spokojené jsou reprezentace lékařských fakult, ale ty zase nejsou tolik podstatné pro praxi klinických provozů, řešení kompetencí a nákladů. Prý je podstatné, že zákon napraví vyhlášky. Zákonnou normu tedy napraví normy podzákonné, vyhlášky, předpisy, přípisy, zvyklosti a rukou zatřepání. Pomáhej nám pánbůh. Je podstatné, že budou k dispozici další praktická cvičení v improvizaci.

Mám pocit, že systém zdravotnictví a s tím i vzdělávání lékařů a sester má být konstruován tak, aby fungoval i v zapadlé více a malém městě a nejen v centrech. Nabývám dojmu, že pohled ministerstva a akademické obce je opačný. Nejprve a jenom centra a zbytek není důležitý. Pak dochází k tomu, že se totálně rozpadají interní oddělení po republice.

Nepochybně jen část zdravotnictví konzumuje blaho akademických představ a možností, větší část tyto ambice nemá. Uvažujme však, zda to nezkusit ještě z jiného konce, když neukázněný hašteřivý liberalismus neumí zjevně přejít k liberalismu racionálně ukázněnému a každý líšák se věnuje svému ocásku. Ten jiný konec by se mohl zkusit vždy při promocích, jistě již letos. Že by absolvent obdržel povinně k diplomu ještě dvě stránky návodu k použití diplomu jako cestovní mapu profesním životem. Na první straně by byl přehled oborů, v nichž se lze vzdělat, specializovat a stát způsobilým, a na druhé v pár bodech jak, kde a za jakou cenu toho dosáhnout. Lze namítnout, že toto vše je přece v onom zákoně. Ale shrnutím pravidel na dvou stranách se rozsvítí, klady i zápor, přednosti i absurdity, jasnosti i nejasnosti se zpřehlední. Nejen pro ty, jimž je zákon určen, ovšem i pro veřejnost, ať odbornou, či laickou, mudrující i nedbající. Mojiš prý byl z tehdejší situace už také dost zoufalý, a tak snesl z kopce onu kamenou desku s několika vytesanými pravidly

a hned bylo jasnější, co se má a nemá, jak se zařadit a být lepším. Za pobytu v Senátu jsem pochopil, že pravidla zahalená do hávu nesčetných paragrafů, vzešlých z návrhů, protinávrhů, pozměňovacích návrhů, názorů i nekonzumovaných ustanovení, v nichž se skrývají skvosty, nejasnosti i darebnosti, konečné konzumaci, porozumění a výkonu práva ve společnosti neprospívají. Lid pak reptá, strádá a nebaví se, jak by mohl, aby si blaha zákonů užil.

České zdravotnictví je v personální krizi. Prognózy, včetně té, kterou vytvořil ředitel ÚZIS docent Dušek a jeho tým, nedávají žádnou naději. Naopak stav se bude ještě zhoršovat. ČLK na to už několik měsíců upozorňuje, ale z akademické obce podobné názory veřejně nezaznívají, ačkoliv na uzavřených jednáních to potvrzují. Myslíte si, že nemají odvalu?

Prý ano. Počet doktorů prý lineárně roste, ale nejsou tam, kde by měli být, tedy v místech a na místech méně žádaných či méně pohodlných. Asi jde více o strukturální problém než o absolutní nedostatek. Odevzdaní lékaři také stárnou. A ubývá tolerance k nepohodlí ve prospěch adherence k lepšímu. Pokud jde o akademický náhled, jeden můj bývalý přítel mnohé názory v akademické obci glosoval povzdechem: „Hm, academic people.“ To malé rýpnutí do vlastních řad si jako profesor a bývalý děkan dovolit mohu. Nevím, zda třeba způsob získání řidičského průkazu má být toliko věcí nekonečných diskusí na dopravní fakultě či ve výzkumném ústavu pro transport a dojíždění, nebo také záležitostí dopravců, přepravních podniků a všech zájemců o řízení vozidel, včetně tatínka a maminky přejících si, aby si i dcerka sama legálně zaježdila. Prostředí od početí medika až k porodu lé-

kaře je akademické, jeho řehole a role však již zhusta neakademická. Akademická obec klinických oborů se povinně prolíná s obcí lékařské komory a obcí zaměstnanců nemocnic. Takže je zasněná i znalá reality, horující pro maximum vědění i čelící jeho minimu, ale dost dlouho zrající k optimu. Zmínil jste také přítele Duška. Docent Dušek se zrodil jako nymfa či Venuše z pěny a chaosu informačního moře, aby vynesl na světlo jeho plody. V moři dat se bude plavit snad bez utonutí, aby naši nadýchané vatové přirozenosti denně nastrokoval k samozpovězení otázku „data, nebo vata“? Tam, kde máme data, máme i trendy, prognózy a je o čem mluvit. Tam, kde je nemáme, je o čem plkat a domnívat se. Leč dosud nemáme ani spočítány lékaře a jejich způsobilosti. Zda je možno je spočítat, řeší Ústavní soud, aby nebyla omezena člověčí práva sčítanců. Máme však funkční registr řidičů, myslivců, rybářů, držitelů zbraní, navrhován je prý nově registr sportovců a centrální registr psů, aby se lépe identifikovali, když se zaběhnou. A na závěr ještě otevřeně poznamenám, ač si nepolepším, že více než naši lékaři zaměstnaní v jiných zemích našeho ještě snad chvíli otevřeného světa, hrozícího zavíráním na východě i západě, mě trápí vnitřní emigrace školených i vyškolených kolegů do zdravotních zařízení a činností zbytných a zbytečných, byť třeba lukrativních, v tuzemsku. To nikdo nepočítá, neboť je neslušné definovat hranice nezbytného a zbytného, na rozdíl od zjevné linie u Rozvadova či Mikulova. Někdy mám pocit, že musí být ještě poněkud hůře, aby bylo poněkud lépe. Zběhlý politik zatím zdravotnictví jen pochválí, prohlásí ho za kvalitní, poradí hledat rezervy a slíbí najít zdroje. Poté bez obav odkvačí. Ví, že zdravotnictví stejně běží na každodenní pohon zdola a podle slov klasika „zdroje jsou“.

Ptal se: Michal Sojka